

Laps liikluses

Liikuge koos lapsega võimalikult palju jalgsi ja jalgrattaga. Lapse liikumisharjumused ja liiklemisioskused arenevad argipäeva ühe osana ning nii omandab ta targa liikleja käitumismudeli. Lisaks aitab igapäevane liikumine kaasa lapse füüsilisele arengule.

Järnevatelt lehekülgedelt saate lugeda üldiseid kirjeldusi lapse eakohasest liikluskäitumisest ning juhiseid, kuidas koos turvalist liiklemist harjutada. Pidage siiski meeles, et erinevused laste individuaalses arengus võivad olla suured.

Voldik on valminud Soome Liikenneturva materjalide põhjal

0-4 aastane

- Selles vanuses laps osaleb liikluses alati täiskasvanu saatel ja on temast sõltuv.
- Õpib lapsevanema eeskujust ja jutust.
- Teeb tähelepanekuid ümbritseva keskkonna ja liikluse kohta.
- Hakkab vanema juhendamisel aru saama, mis vahe on mänguplatsil ja liikluskeskkonnal (tänav-õu; parem-vasak; kõnnitee-sõidutee).

Nippe koos lapsega liiklemiseks:

Märka erinevaid liiklusolukordi. Kirjelda ka oma liiklemist.
„Vaatame mõlemale poole enne kui üle tee läheme, et sealt ei tuleks autosid.“
„Vaata kui hästi see jalakäija on nähtav, tal on eredavärvilised riided, helkurribad riietel, helkur!“
„Suur auto tuleb: lähme tee servast eemale!“
„Kõnnime siin tee poolel, siis pääseb jalgrattur meist paremini mööda.“

4-5 aastane

- Hakkab tasapisi rakendama õpitud asju praktikas.
- Saab aru lihtsatest põhjendustest.
- Lapsevanema eeskuju on tähtis: laps võib näiteks seada kahtluse alla kiivri kasutamise vajaduse jalgrattaga sõites, kui tema vanem kiivrit ei kasuta.
- Liiklusolukordades õpeta lapsele üks asi korraga. Jälgi, et ta Su õpetusest aru saab ning et aja jooksul tekiks liiklusest tervikpilt.

Nippe koos lapsega liiklemiseks:

Jälgige teel liiklejaid. Võid küsida lapselt, kuidas teised liikluses käituvad.
„Kas keegi ületas tänava sealt, kus ei olnud ülekäigurada (sebra)?“
„Kas kõik ootasid valgusfoori tule muutumist roheliseks?“
„Kas keegi viis jalgratta üle tee mööda ülekäigurada?“
„Kas keegi oli eriti hästi nähtav, sest tal olid erksavärvilised riided, helkurribad riietel või ta kandis helkurit?“
Jalgrattasõitu võib harjutada liikluses pere ühistel matkadel.

5-6 aastane

- Lapsel hakkab arenema võime näha asjade omavahelisi põhjus-tagajärg seoseid, kuid ta ei oska siiski veel iseseisvalt turvalist teekonda valida.
- Parimaks õppimisvõimaluseks on päris liiklussituatsioonid, milles laps saaks käituda suunatult. „Mida tuleb teha enne, kui me üle tee läheme?“ „Kas me võime siit üle tee minna?“
- Enne liiklusesse minekut võib lapselt küsida, kas tal on kõik kaasas (helkur, kiiver jne) ning õpetada sel viisil last hoolitsema oma turvavahendite eest.
- Vastutus ohutu liiklemise ja tee ületamise eest on endiselt täiskasvanul.

Nippe koos lapsega liiklemiseks:

Kodust ära minnes aruta juba hoovis, mida tee peal tuleb meeles pidada: tee ei tohi joosta, kõndida tuleb sõiduteest eemal.
„Mida siis teha, kui tee peal tehakse näiteks teetöid?“
„Mis siis, kui keegi kutsub sind teiselt poolt teed?“
Jätkake vestlust aktiivselt ka teel olles, õppides koos märkama ümbritsevat liikluskeskkonda.

6-7 aastane

- Koolitee harjutamist tuleb alustada piisavalt vara, kõige parem on seda teha juba suvel enne kooli minekut. Kooliteed planeerides varu aega ja arvesta, et kõige lühem tee ei ole alati kõige turvalisem tee.
- Soovita lapsel seisma jääda, kui tal on vaja liikluses kasutada mobiiltelefoni.
- Laps saab juba aru mõistetest ja lihtsamatest liiklusreeglitest. Parema ja vasaku võivad minna siiski veel segamini. Põhirõhk on ohutute käitumisviiside õpetamisel.
- Endiselt tähtis on käitumise harjutamine erinevates liiklusolukordades, tasapisi laiendades oma lapse liiklemise piirkonda.
- Toeta ja julgusta last, et temast kasvaks julge ja iseseisev liikleja.

Nippe koos lapsega liiklemiseks:

Anna lapsele kaamera. Palu tal pildistada tulevast kooliteed. Varuge palju aega. Kui olete koju tagasi jõudnud, palu lapsel piltidest rääkida.
„Mida näed piltidel?“ „Mida pildid liiklusest räägivad?“ „Millised on ohtlikud kohad kooliteel?“ „Kuidas seal käituma peaks?“

LAPS LIIKLUSES

näpunäiteid vanematele

www.liikluskasvatus.ee

Laps liikluses

näpunäited vanematele

Laps ei saa liikluses hakkama sama hästi kui täiskasvanu. Ta on väike, tal ei ole veel kogemusi ning liikluses vajalikud oskused ja käitumisviisid on alles arene-
mas ja välja kujunemas.

Hirmutamine ei aita lapsel iseseisvalt hakkama saada - kõige paremini õpib laps siis, kui läheb liiklusesse koos täiskasvanuga. Igapäevaselt koos oma lapsega liigeldes ja järjepidevalt teda suunates arenevad lapsel vajalikud oskused sammhaaval.

Lapsevanem vastutab selle eest, et tema lapsest saab iseseisev tubli liikleja, kes ei pane ohtu enda ega teiste turvalisust.

Liikluskeskkond ei ole mängukoht. Veendu, et laps teab mänguväljaku piire. Võistlemine või kihutamine ei kuulu liiklusesse! Liikluses koos liigeldes on hea panna paika piirid, kui kaugele laps võib vanemast minna. Väikese lapsega koos peab täiskasvanu olema eriti tähelepanelik: ära eelda, et laps juba oskab ja teab. Arvesta erinevate aastaegade seonduvate ohtudega.

Siia juhistesse on koondatud liiklusohutust puudutavad nõuanded Sulle ja Sinu lapsele. Ole ise eeskujulik liikleja, sest laps õpib nähtust ja kogetust!

Õpeta selgelt

„Vaata enne üle tee minekut mõlemale poole, ega autosid ei tule!“.

Peatu, kuula, vaata, veendu – see on lihtne õpetus, mis jääb lapsele meelde.

Seosta juhised teatud kohtade ja olukordadega.

Püsi võimalikult ühesuguste juhiste juures

Mida väiksem on laps, seda parem on korrata juhiseid ühtemoodi.

Veendu, et kõik Sinu lapsega liikuvad täiskasvanud õpetavad teda samade põhimõtete järgi.

Eeskuju andev käitumine

Lapse jaoks liikluskasvatuse parimaks näiteks on liikluses rahulikult ja viisakalt käituv lapsevanem. Millist eeskuju annad oma lapsele Sina?

Tuleta meelde, korda ja küsi alati, kui võimalik

„Mida peab tegema enne üle tee minemist?“ „Kus võib mängida?“

Alati jälgi ja vajadusel sekku

Täiskasvanuna vastutad lapse käitumise eest liikluses. Sekku alati, kui märkad ohtlikku käitumist, näiteks üle tee jooksmist.

Liikluses jalgsi või jalgrattaga

Püsi lapse lähedal

Täiskasvanu tähelepanelikkus ja lapse lähedal püsimine on koos temaga liigeldes oluline. Liikluses on hea kogu aeg lapsel käest kinni hoida, eriti sõiduteed ületades.

Tee ohutu ületamine nõuab õpetamist

Õpeta oma lapsele kõige turvalisemaid kohti tee ületamiseks. Kui foori või üle-
käigurada ei ole, valige tee ületamiseks koht, kus nähtavus on mõlemas suunas hea (pimedaajal valgustatud) ning ka autojuhil on lihtne väikest last märgata.

Jääge enne tee ületamist alati seisma

Ületage sõidutee kõndides ja lükake jalgratas enda kõrval üle tee. Vaadake, et kummastki suunast ei tuleks autot või lähenevad autod jääksid seisma.

Ka ülekäigurajal peab olema ettevaatlik

Lihtsam on üle tee minna ülekäigurajal või fooriga ristmikul. Foori rohelise tule korral peab veendumata, et autod on peatunud.

Ärge unustage jalgrattakiivrit, helkureid ja rattatulesid

Hoolditse selle eest, et jalgrattaga sõites kannaksid kõik pereliikmed kiivrit. Kiiver kaitseb tõhusalt peavigastuste eest. Pimedaajal tuleb kasutada alati helkureid ja jalgratta tulesid. Ole oma lapsega liikluses nähtav!

Jälgi liiklust

Koos lapsega liigeldes jälgi ja arutle liikluses toimuvat. Laps õpib niimoodi praktikas seda, miks ja kuidas tuleb toimida. „Sealt tuleb auto, lähme tee servast eemale“.

Harjutage jalgrattasõitu turvalises ümbruses

Jalgrattaga sõitmist ja pidurdamist tuleb enne liiklusesse minekut harjutada turvalises keskkonnas. Liiklusesse minnes veendu, et laps sõidab jalgrattaga piisavalt Sinu lähedal selleks, et jõuaksid vajadusel reageerida. Anna lapsele nõu, kus ja kuidas jalgrattaga sõita ja milline peab olema korras jalgratas.

Ühistranspordis

Harjuta last ühistranspordiga juba maast madalast

Lapse ühistranspordiga ettevõetavaid sõite on alguses hea teha koos. Õpeta lapsele, et transpordivahendis istutakse rahulikult. Bussi liikumise ajal ei tohi bussis liikuda. Kui istekohtadel on olemas turvavööd, tuleb need sõidu ajaks kinnitada.

Peatudes ootamine

Korrake, kuidas peatudes käitutakse ja kuidas transpordivahendisse sisenetakse. Veenduge, et olete nähtavad (helkurid on õigesti kinnitatud), et sõidukijuht märkaks teid aegsasti.

Väljumiseks valmistumine

Räägi lapsele, kas ja millal on vaja vajutada **STOP**-nuppu, kui soovetakse sõidukist väljuda. Soovita lapsel jääda oma kohale istuma kuni sõiduk on peatunud.

Bussist väljumine

Üle tee minek peale bussist väljumist on ohukoht. Tuleta lapsele meelde, et sõiduki eest või tagant ei tohi teed ületada. Ohutum on oodata kuni ühissõiduk on peatusest lahkunud ja tee mõlemas suunas nähtav.

Sina oled lapse kõige tähtsam eeskuju – ka liikluses!

Autos

Ole ise eeskujuks

Liiklus on erinevate liiklejate meeskonnatöö. Rahulik ja teistega arvestav käitumine liikluses omandatakse vanemate eeskujul juba maast madalast.

Harjuta lapsi turvaistmega

Hea turvaiste on investeering lapse ohutusse. Kui laps on pisikesest peale harjunud autosõidu veetma turvahällis ja edaspidi suuremana turvaistmes, ei sea ta nende kasutamist kahtluse alla.

Kui laps on autos rahutu?

Selgita välja rahutuse põhjus, ehk on tal lihtsalt vaja värskendavat peatust. Lapse rahulolu autos tõstavad heliraamatud, mängud, tahvelarvuti või arendavad sõnamängud.

Sõidukijuhi keskendumine

Sõidukijuht peab keskendumise sõiduki juhtimisele. Keera näiteks lapse mänguvahendite heli piisavalt vaikseks juba enne väljasõitu või veendu, et lapsel on olemas midagi huvi köitmiseks või tegevuseks. Vajadusel (mobiiliga rääkimine, lapsega toimetamine, asjade pörandalt üles võtmine jne) jätta auto seisma.

Kontrolli turvavööd

Sõidukijuht vastutab turvavööde kasutamise eest. Pea meeles, et lapse turvaistme vööd võivad vajada reguleerimist vastavalt erinevatele rõivastele. Kui juht küsib alati enne auto käivitamist, kas turvavööd on kinni, seostub turvavöö kinnitamine sõitma hakkamisega ning muutub automaatseks tegevuseks.

135 cm

Laps peab sõidukis kindlasti kasutama turvaistet seni, kuni ta on vähemalt 135 cm pikk. Reisimine selg sõidusuunas on väikelapse jaoks kõige turvalisem. Selg sõidusuunas kinnitatavat istet ei tohi paigaldada rakendusvalmis turvapadjaga kohale. Turvaistme valikul jälgi lapse pikkuse ja kaalu vastavust turvavarustuse nõuetega. Turvaistme kasutamise eest vastutab lapsevanem või hooldaja. Kui vanemat või lapse hooldajat kaasas ei ole, siis vastutab autojuht. Lapse jaoks on autos kõige turvalisemaks kohaks tagaiste.

Helkuripeitus mis tahes vanustele:

Erinevaid helkureid saab kodus katsetada. Kinnita helkureid kangale ja kustuta toas tuled. Helkurid ei paista pimedas välja, kuid neid saab leida taskulambi abil. Nina juurde või otsmikule pandud taskulamp töötab nagu auto tuled. Kui soovid, võid muuta helkurite otsimise lõbusaks sügis- või talvemänguks: kinnita helkureid näiteks õues olevate puude külge. Kes leiab kõige rohkem helkureid, on võitnud. Kas kõik helkurid paistsid ühtemoodi hästi?